
Er medisinsk forskning fortsatt prioritert?

FRA FORENINGEN

AARSETH HP

Legeforeningen har de siste to årene engasjert seg sterkt for å fremme medisinsk forskning. Arbeidet har bådeomfattet prioritering av forskningsstillinger i sentrale forhandlinger og bedring av forskningens økonomisk rammevilkår. Det siste elementet ivaretas i et nært samarbeid med fakultetene, forskningsrådet og andre organisasjoner som er engasjert i medisinsk forskning. I 1998 la Legeforeningen frem en rapport som viste status for medisinsk forskning og foreslo en rekke tiltak for å bedre rekruttering og fremme forskning. Tiltaksforslagene har senere vært fulgt opp i en rekke fremstøt mot departementer og sykehuseiere.

Det politiske miljø har ved flere anledninger gitt uttrykk for at det skal satses mer på medisinsk forskning. Dette har vært uttrykt flere ganger fra Stortingets talerstol, og det kommer særlig til uttrykk i forskningsmeldingen, *Stortingsmelding nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille*, som regjeringen la frem i sommer. Denne meldingen har visjoner. Det varsles at Norge i løpet av fem år skal være på et gjennomsnittlig OECD-nivå når det gjelder forskningsinnsats, og medisin og helse utpekes som ett av fire satsningsområder. Forskningsmeldingen ble godtmottatt i forskningsmiljøene, slik det nylig kom til uttrykk i en kronikk i Aftenposten fra de fire medisinske dekaner.

Regjeringen har også gjort noen grep som kan bidra til å fremme forskning i sykehus. I den nye lov om spesialisthelsetjenesten er det i formålsparagrafen sagt i klartekst at forskning er en av fire hovedoppgaver for sykehus. Dette krever at medisinsk forskning synliggjøres, organiseres og budsjetteres i sykehusenes drift. Det vil også stille krav til forskningskompetanse, noe som vil tvinge sykehuseierne til å tillegge vitenskapelige kvalifikasjoner betydning ved ansettelser.

Regionsykehusstilskuddet er også reorganisert. Et utvalg nedsatt av sentralstyret konkluderte i 1995 med at tilskuddene som universitetssykehusene fikk for å være universitetssykehus, forsvant i den ordinære drift. Senere har Riksrevisjonen krevd endringer som krever tydeliggjøring av hvordan disse pengene brukes i sykehusene. For inneværende år er det derfor gjennomført en endring hvor det i budsjettet er oppført et konkret beløp avsatt til forskning. Det vil bli stilt krav om at sykehusene i samarbeid med fakultetene skal gjøre rede for hvordan pengene er brukt. Selv om dette tiltaket ikke medførte økte bevilgninger til forskning, ble det oppfattet som et positivt tiltak.

Fortsatt venter man imidlertid på Sosial- og helsedepartementets retningslinjer for hvordan dette arbeid skal gjennomføres. Det er derfor tidlig å si hvilke praktiske konsekvenser denne form for budsjettering får.

Stortinget har også besluttet å opprette et forskningsfond hvor det klart fremgår at avkastning herfra skal komme tillegg til annen bevilgning og ikke til erstatning. Foreløpig er forskningsfondet på 3 milliarder kroner. Det bør mangedobles.

Det er altså om og om igjen uttrykt sterk vilje til å satse på medisinsk forskning. Hva er så virkeligheten i årsstatsbudsjett? Universitetenes bevilgninger preges av reduserte overføringer på grunn av færre studenter. Den økningen som er lagt inn for økt medisinnopptak, kan derfor fort lide den skjebne at den kommer andre enn medisinen til gode. Dessuten er sannsynligvis bevilgningene til økt studentopptak for snau, slik at fakultetene må subsidiere tilveksten med midler som tidligere kunne brukes til forskning. Det er derfor ikke mulig å se en satsning på medisinsk forskning i universitetsbudsjettene. Området medisin og helse i Norges forskningsråd disponerer 13% av Forskningsrådets budsjett. I andre land er denne andelen 30-40%. Det er således en klar diskrepans mellom politikernes og befolkningens ønske om å prioritere medisin og helse. I budsjettet for neste år tilføres medisin og helse en økning på 1% uten prisjustering. Det er derfor en nedskjæring. Skuffelse er et svakt ord i denne sammenheng.

Regionsykehusstilskuddet holdes på status quo med 2,6% økning i tilskudd til forskning. Det etterlyses også en klar besluttsomhet fra departementets side i å gjennomføre intensjonene med omleggingen fra fjorårets budsjett.

Igen er vi vitne til forskjellen på festtaler og det praktiske liv. Regjeringen påstår å øke forskningsbevilgningene med 650 millioner kroner i 2000. Det er mer enn eiendommelig at ett av de fire satsingsområder Stortinget faktisk har vedtatt, ikke tilgodesees med noe av dette. Hvordan Regjeringen tror dette skal virke rekrutterende, er og blir en gåte. Det er faktisk verre å love noe og så ikke holde det enn å la være å love noe i det hele tatt. Da vet man i hvert fall hva man skal forholde seg til.

Vi må nå forvente at Stortinget griper fatt i budsjettet og sørger for at det de i klartekst har uttrykt, blir en realitet. Og da trengs flere titalls millioner kroner for neste år og en forpliktende opptrappingsplan for årene som kommer. Da vil kanskje unge leger tro at det kan være en fremtid i forskning.

Hans Petter Aarseth
president

Publisert: 10. november 1999. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 6. september 2026.